

Forslag til evalueringstema og evalueringsspørsmål

Tema 1: Masteroppgaven

Hva legger vi i temaet «masteroppgaven»?

I grove trekk kan masteroppgaven beskrives som et selvstendig forskningsbasert arbeid som viser forståelse, refleksjon og modning. Studenten skal knytte oppgaven til sin faglige spesialisering. Oppgaven skal dokumentere studentens evne til vitenskapelig metodebruk, argumentasjon og presentasjon i en lengre sammenhengende tekst. Arbeidet med masteroppgaven gir dermed studenten mulighet til å tilegne seg spesialisert innsikt i et avgrenset fagområde.

Ifølge rammeplanene og retningslinjene skal vitenskapsteori og metode danne grunnlag for studiet og for studentens arbeid med masteroppgaven. Masteroppgaven skal være profesjonsrettet, praksisorientert og relevant for arbeidet i skolen. Dersom masteroppgaven skrives innenfor et undervisningsfag, skal den ha solid forankring i fag og fagdidaktikk, og kan i tillegg omfatte elementer fra pedagogikk og spesialpedagogikk. Dersom masteroppgaven dreier seg om begynneropplæring, skal den ha solid forankring i fag, fagdidaktikk og pedagogikk og/eller spesialpedagogikk. Dersom masteroppgaven skrives i profesjonsrettet pedagogikk eller spesialpedagogikk, skal den være orientert mot arbeid i klasserommet og bør knyttes til undervisning og læring i fag.

Gjennom temaet «masteroppgaven» skal evalueringen se nærmere på enkelte aspekter ved prosess- og resultat kvaliteten i de nye femårige grunnskolelærerutdanningene, særlig kvaliteten på institusjonenes arbeid med å forberede sine studenter på masteroppgaven og med å sikre og utvikle dens relevans for arbeidet i skolen.

Hvorfor akkurat dette temaet?

Masteroppgaven er et av de viktigste og mest sentrale elementene i de nye femårige grunnskolelærerutdanningene. Samtidig viste NOKUTs innspillmøter at utdanningsinstitusjonene har en del felles utfordringer:

I møtene nevnte mange utdanningsinstitusjoner at de står overfor utfordringer med progresjon mot masteroppgaven, særlig når det gjelder studentenes FoU-kompetanse. Noen studenter opplever for eksempel en bratt overgang fra syklus 1 til syklus 2.

Utdanningsinstitusjonene opplever også utfordringer med å sikre at masteroppgaven er profesjonsrettet og praksisorientert. I den forbindelse pekte noen institusjoner på at skolene de samarbeider med opplever det som en byrde at så mange studenter ønsker å samle inn data ved f.eks. å intervju lærerne deres. De mener det kan være nyttig at evalueringen ser på hvilke måter praksisperioden kan brukes som en del av forberedelsene til arbeidet med masteroppgaven, og hvordan praksisfeltet kan involveres i arbeidet med masteroppgaven uten å belaste dem for mye. Andre institusjoner viser til utfordringer knyttet til veiledningskompetanse og hvordan kravet om at masteroppgaven skal være profesjonsrettet og praksisnær utfordrer faglærerne som veiledere.

Innspillmøtene viste også at mange interessenter ønsker å vite mer om masteroppgavens relevans for arbeidet i skolen, særlig hva det innebærer at masteroppgaven skal være relevant for arbeidet i skolen, i hvilken grad studentene tilegner seg yrkes- og fagspesifikke ferdigheter gjennom arbeidet med masteroppgaven, hva den bidrar med for skolen, og hvordan masteroppgaven kan bli et reelt bidrag til ulike skolefag.

Det ble også stilt spørsmål om hva det innebærer å utdanne forskende lærere til fremtidens skole og hvordan arbeidet med masteroppgaven bidrar til å utdanne lærere med forskerblikk. De nye femårige grunnskolelærerutdanningene har begrenset erfaring med masteroppgaven. Derfor mener vi det er viktig å avgrense dette temaet på en måte som gjør det mulig å innhente tilstrekkelig data for å kunne besvare evalueringsspørsmålene. Vi tenker også at det er for tidlig å evaluere i hvilken grad utdanningsinstitusjonene «lykkes» med å utdanne forskende lærere, da de fleste uteksaminerte sine første masterstudenter i 2022. På samme bakgrunn er det hensiktsmessig å vente noen år med en nasjonal evaluering av kvaliteten på masteroppgavene.

Forslag til evalueringsspørsmål

I lys av dette foreslår vi at komiteen svarer på følgende spørsmål:

1a) Hvor godt forbereder studieprogrammet studentene på masteroppgaven, som et selvstendig forskningsbasert, profesjonsrettet og praksisorientert arbeid?

1b) Hvordan arbeider studieprogrammene med at masteroppgaven og kompetansen den gir, oppleves som relevant av studenter, nyutdannede grunnskolelærere og ledere i skolen?

1c) I hvilken grad og på hvilke måter oppleves masteroppgaven og kompetansen den gir som relevant av studenter, nyutdannede grunnskolelærere, ledere i skolen og studieprogrammene?

Hva ønsker vi å undersøke under dette temaet?

For å besvare disse spørsmålene ønsker vi å undersøke ulike aktørers forståelse av «forskningsbasert», «profesjonsrettet» og «praksisorientert» i forbindelse med masteroppgaven og hvordan de jobber med å oppnå dette. Vi ønsker også å se på hvordan studieprogrammene legger til rette for progresjonen frem mot masteroppgaven. I dette legger vi hvordan institusjonene jobber for å forberede lærerstudentene til masteroppgaven gjennom hele studieløpet, dvs. gjennom både syklus 1 og 2. Her kan vi for eksempel se på vitenskapelig teori og metodebruk, forsknings- og utviklingsarbeid, veiledningsprosessen og andre samspill mellom arbeidet med masteroppgaven og praksisfeltet.

For å unngå å overbelaste sektoren eller duplisere pågående initiativer på dette området, ønsker vi blant annet å gå i dialog med [Nasjonalt nettverk for masterveiledere i lærerutdanning](#) om å utnytte arbeidet deres knyttet til dette temaet og om et eventuelt samarbeid. Vi ønsker også å utnytte kunnskapsgrunnlaget om masteroppgaver som [Faglig råd for lærerutdanning 2025](#) har utarbeidet. Vi ønsker også å gå i dialog med Faglig råd for lærerutdanning 2025 som har satt søkelyset på arbeid med bachelor- og masteroppgaver i lærerutdanningene.

Vi ønsker også å se på masteroppgaven og masteroppgavekompetansens opplevde relevans og betydning for studenter, nyutdannede grunnskolelærere, ledere i skolen og studieprogrammene. Med masteroppgavekompetansens relevans mener vi både hvordan selve masteroppgaven (for eksempel dens tematikk) oppleves som relevant og hvordan kunnskapen, kompetansen og ferdighetene studentene tilegner seg gjennom dette arbeidet oppleves som nyttig for yrkeslivet som lærer. Vi ønsker også å se på hvordan studieprogrammene arbeider med å forankre og formidle kunnskap om hvordan masteroppgaven og masteroppgavekompetanse er relevant for studenter, nyutdannede grunnskolelærere og ledere i skolen.

Når komiteen skal svare på evalueringsspørsmålene under dette temaet vil de kunne trekke inn data fra andre evalueringstema. Dette inkluderer data fra evalueringstema 4, som informasjon om masteroppgavers tema, faglig innretning, format, antall studiepoeng, osv.

Tema 2: Integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning

Hva legger vi i temaet «integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning»?

Ifølge rammeplanene skal lærerutdanningsinstitusjonene tilby en integrert, profesjonsrettet grunnskolelærerutdanning, basert på forskning og erfaringskunnskap. Institusjonene skal også sikre helhetlige studieprogrammer gjennom ledelse og organisering som involverer alle relevante fagmiljøer. Videre skal programplanen beskrive hvordan institusjonenes utdanningsprogram legger til rette for en progresjon i profesjonsretting, praksisstudium, vitenskapsteori og metode, oppbygging av studentenes FoU-kompetanse og utvikling av deres kommunikasjonsferdigheter muntlige og skriftlige (bokmål og nynorsk).

Gjennom dette temaet ønsker vi å se nærmere på enkelte aspekter ved prosesskvaliteten i de nye femårige grunnskolelærerutdanningene, særlig hvordan institusjonene jobber for å sikre og utvikle en integrert og profesjonsrettet grunnskolelærerutdanning som er basert på forskning og erfaringskunnskap. I dette legger vi også hvordan institusjonene legger til rette for kontinuerlig progresjon i profesjonsretting og studentenes FoU-kompetanse gjennom hele studieløpet.

Hvorfor akkurat dette temaet?

På innspillmøtene kom det tydelig frem at det er en kompleks og krevende oppgave å møte kravene i rammeplanene og retningslinjer om en integrert, forskningsbasert og profesjonsrettet utdanning. Mange tok opp FoU-kompetansen og utdanningens profesjonsretting, gjerne knyttet til spørsmål om hvordan FoU og profesjonsretting er integrert i grunnskolelærerutdanningene.

Vi velger her å bruke "forskning" og "forskningsbasert" som begrep i evalueringstemaet og evalueringsspørsmålet fordi det brukes i forskriften.

Samtidig anerkjenner vi at forskning og utviklingsarbeid (FoU) har en viktig funksjon i arbeidet med å opprettholde og utvikle kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene. At fagmiljøene driver FoU av høy kvalitet og relevans er blant annet fremhevet som en forutsetning for å videreutvikle en forskningsbasert lærerutdanning og for å sikre en solid kunnskapsutvikling om og for skoler i [Lærerutdanningene 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene](#). Dette aspektet ved FoU inngår dermed i tema 3, mens utvikling av studentenes profesjonelle FoU-kompetanse inngår i tema 1. Informasjon fra tema 1 og 3 tilknyttet FoU vil også kunne inngå i kunnskapsgrunlaget til tema 2.

Forslag til evalueringsspørsmål

I lys av dette foreslår vi at komiteen svarer på følgende spørsmål:

2a) Hva hemmer og fremmer arbeidet med å tilby integrerte, profesjonsrettede grunnskolelærerutdanninger, basert på forskning og erfaringskunnskap?

Hva ønsker vi å undersøke under dette temaet?

Vi ønsker å undersøke hvordan institusjonene forstår og jobber med rammeplanenes krav om at utdanningene skal være integrert, profesjonsrettet og basert på forskning og erfaringskunnskap, samt hva som hemmer og fremmer dette arbeidet. Vi vil også undersøke hvordan aktører samarbeider for å få dette til. Mer konkret ønsker vi å se på samarbeidet mellom PEL, studiefag, student og praksisfeltet. I forlengelsen av det kan komiteen her vurdere å se på hvordan det arbeides

med kvalitet i praksis. Her er det aktuelt å støtte oss på kunnskapsgrunnlaget i rapportene til Faglig råd for lærerutdanning 2025 bl.a. med en kartlegging av samarbeid i partnerskap i lærerutdanningene.

Vi har fått en rekke innspill om at evalueringen bør se på utdanningsinstitusjonenes arbeid med FoU-kompetansen i tillegg til arbeidet med forskningsbasering. Vi ønsker her å se på ulike forståelser for og tilnærminger til forskningsbasering og FoU-kompetanse, og hvordan dette er integrert.

Et viktig spørsmål til undervisere, praksisfelt, studenter og nyutdannede grunnskolelærere kan være hvordan de opplever den integrerte, forskningsbaserte og profesjonsrette utdanningen.

Komiteen vil også se på sammenhenger mellom dette evalueringstemaet og de andre temaene i evalueringen.

Tema 3: Fagmiljø

Hva legger vi i temaet «fagmiljø»?

Fagmiljø handler om de fagansatte som utgjør fagmiljøene, og om kompetansen deres. I denne evalueringen forstås begrepet fagmiljø bredt og inkluderer forskningskompetansen og erfaringskunnskapen til de som veileder og underviser lærerstudenter både på campus og i skolen. Fagmiljøene er en sentral bidragsyter til studietilbudenes kunnskapsbase og skal sikre utdanning av høy faglig kvalitet, samtidig som de bidrar til faglig utvikling gjennom forsknings- og utviklingsarbeid.

I denne evalueringen ønsker vi å løfte frem spesifikt den delen av undervisernes kompetanse som brukes på campus og i skolen for å fremme studentenes læring. Underviserne skal sammen med kollegaer kunne beskrive, begrunne, planlegge og diskutere undervisning og utdanning i lys av forskning om læring og undervisning. Innenfor dette temaet ønsker vi å se nærmere på fagmiljøets forskningskompetanse og erfaringskunnskap, hvordan disse brukes for å videreutvikle utdanningskvaliteten på studieprogramnivå og videreutvikle egen undervisningspraksis.

Kort oppsummert ønsker vi gjennom temaet fagmiljø å gå nærmere inn på enkelte aspekter ved rammekvaliteten i de nye femårige grunnskolelærerutdanningene, det vil si undervisernes kompetanse sett i sammenheng med fagmiljøets forskningskompetanse og erfaringskunnskap.

Hvorfor akkurat dette temaet?

Fagmiljøene som er tilknyttet studietilbudene er vesentlige for utdanningskvaliteten og for det som ofte blir kalt «forskningsbasert utdanning» eller «FoU-basert utdanning». Grunnskolelærerutdanning på masternivå stiller høyere krav til fagmiljøene enn tidligere, særlig når det gjelder forskningskompetanse og -erfaring. For å imøtekomme de høye faglige ambisjonene har regjeringen tidligere bidratt med rekrutteringsstillinger for å bidra til heving av den formelle og reelle FoU-kompetansen i fagpersonalet. Betydningen av en helhetlig, strategisk tilnærming til bygging av forskningskapasitet fremheves også av ekspertgruppen som i sluttrapporten sin anbefaler å styrke kvalifikasjoner og faglig utvikling for å øke tilfanget av personer med forskningserfaring både i lærerutdanningsinstitusjonene og skolene.

NOKUTs innspillmøter viste at en ny utfordring knyttet til arbeid med å bygge opp og styrke FoU-kompetansen i grunnskolelærerutdanningene, er at en del institusjoner strever med å rekruttere ansatte og sette sammen et fagmiljø med den slags dobbelkompetansen som de opplever trengs for å sikre og utvikle kvaliteten i grunnskolelærerutdanningene. Dette gjelder særlig behovet for et fagmiljø sammensatt av undervisere og veiledere med forskerkompetanse, relevant fagbakgrunn, oppdatert kunnskap om og erfaring fra skolen. Videre påpeker institusjonene at de opplever utfordringer med å bygge opp veiledningskompetanse hos praksisveiledere i fagmiljøene ved praksisskolene. Dette jobber noen institusjoner med ved å koble fagmiljøene på campus og i skolen tettere sammen gjennom delte stillinger av ulike slag.

Forslag til evalueringsspørsmål

I lys av dette foreslår vi at komiteen svarer på følgende spørsmål:

3a) I hvilken grad har fagmiljøene på campus og i skolen den kompetansen som institusjonene opplever at de trenger for å gjennomføre og utvikle en grunnskolelærerutdanning som er forskningsbasert og profesjonsrettet?

3b) Hvordan arbeider institusjonene og skolen med å bruke og videreutvikle den forskningsbaserte og den profesjonsrettede kompetansen i fagmiljøene?

Hva ønsker vi å undersøke under dette temaet?

Her ønsker vi å fremskaffe en oversikt over kompetansen i fagmiljøene på campus og i skolen tilknyttet hver grunnskolelærerutdanning, og beskrive fagmiljøenes bidrag til gjennomføring og faglig utvikling av grunnskolelærerutdanningene. Vi ønsker også å se på muligheter og utfordringer knyttet til hvordan fagmiljøene arbeider med kompetanseheving og -utvikling på tvers av campus og skole for eksempel gjennom delte stillinger, biveiledere og andre tiltak. Den sakkyndige komiteen kan dermed vurdere i hvilken grad institusjonenes behov er dekket, og gi råd om hvordan fagmiljøenes bidrag til grunnskolelærerutdanningene kan styrkes.

Tema 4: Grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming

Hva legger vi i temaet «grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming»?

Gjennom «grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming» ønsker vi se på fellestrekk og forskjeller i de ulike studieprogrammene på nasjonalt nivå. Med oppbygging og utforming ønsker vi å rette søkelyset på hvordan grunnskolelærerutdanningenes innhold er bygget opp og utformet for å imøtekomme krav og retningslinjer som tas opp i evalueringstema 2 om integrert, FoU-basert og profesjonsrettet utdanning.

Med begrepene «oppbygging og utforming» ønsker vi også å avgrense dette temaet fra programdesign, som er mer komplekst. Ifølge [NOKUTs kvalitetsområder for studieprogram i høyere utdanning](#), handler programdesign om sammenheng mellom emnene i et studieprogram og de overordnede læringsutbyttene for studieprogrammene, eksempelvis samsvar, variasjon og progresjon i innhold, undervisnings-, arbeids-, og vurderingsformer i og mellom emnene osv.

Hvorfor akkurat dette temaet?

Flere forslag fra innspillmøtene dreidde seg om at den enkelte lærerutdanningsinstitusjonen ønsket å få bedre oversikt over, og kunnskap om, hvordan andre institusjoner jobber med oppbygging og utforming av grunnskolelærerutdanningene, og få en nasjonal oversikt over dette. For eksempel kom det innspill om å se på hvilke erfaringer utdanningsinstitusjonene hittil har gjort seg når det gjelder fordeling av praksisdager gjennom studieløpet, lengden av praksisperiodene og om trinndelingen fungerer etter intensjonen. En viktig kontekst for slike innspill var å ta i betraktning institusjonenes handlingsrom for å utvikle studieprogrammene, å kunne tilpasse dem til lokale særegenheter og svare på skolens behov. Noen refererte til «rammeplanenes rigiditet» som begrenser handlingsrommet på en uheldig måte. I tillegg til å imøtekomme institusjonenes innspill, vil informasjon vi innhenter her bidra til et kunnskapsgrunnlag for utvikling av policy på nasjonalt nivå, f.eks. til Stortingsmelding om profesjonsutdanninger og Kunnskapsdepartementets arbeid med rammeplaner, og utvikling av studieprogram på lokalt nivå.

Dermed blir temaet grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming et kunnskapsgenererende tema på nasjonalt nivå og av deskriptiv art, som fanger opp aspekter som utdanninger og andre interesser ønsker å få bedre oversikt over. Det vil si at fokuset blir på det nasjonale nivået med referanser til den enkelte institusjonen uten at det foretas mer dyptgående institusjonsvise undersøkelser av de ulike aspektene.

Forslag til evalueringsspørsmål

I lys av dette foreslår vi at komiteen svarer på følgende spørsmål:

4a) Hva er de viktigste fellestrekkene og forskjellene i utforming av norske grunnskolelærerutdanninger?

4b) Hvilke lærdommer fra 4a) kan bidra til utvikling av policy på nasjonalt nivå og utvikling av grunnskolelærerutdanningene på lokalt nivå?

Hva ønsker vi å undersøke under dette temaet?

Under tema 4 «grunnskolelærerutdanningenes oppbygging og utforming» ønsker vi å se på fellestrekk og forskjeller når det gjelder institusjonenes erfaringer med trinndelingen GLU 1-7 og GLU 5-10. Vi ønsker å skaffe en oversikt over hvilke fagkombinasjoner og hvor mange fag studenter velger, over fagtilbud (inkludert masterfag) ved de ulike institusjonene, og skolens behov for

undervisningsfag. Dimensjonering er her også relatert til trinndeling. Vi ønsker å skaffe en oversikt over antall studiepoeng for masteroppgaven ved de ulike institusjonene, ulike tilnærminger til masteroppgavens format (for eksempel mulighet for samskriving), og hvilke tema studentene velger for masteroppgaven. Vi ønsker å innhente informasjon om institusjoners samarbeid om vurdering. Videre kan det bli aktuelt å innhente informasjon om institusjonenes erfaringer med at det gjennom rammeplanene gis færre studiepoeng i masterfag i profesjonsrettet pedagogikk og spesialpedagogikk enn i masterfag i undervisningsfag. Vi ønsker å se på fordeling av praksisdager og hvordan oppbygging av praksis legger til rette for progresjon. Vi kan også innhente informasjon om tverrfaglighet, nett- og samlingsbaserte studier, internasjonalisering (både som muligheter for utveksling og synliggjøring av internasjonale/flerkulturelle aspekter i fagene) og nasjonal mobilitet (f.eks. innpass) ved institusjonene.